

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРИМИ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Навчально-методичний посібник для студентів
медичних та стоматологічних факультетів закладів вищої освіти

2-ге видання, виправлене та доповнене

За редакцією доктора медичних наук
професора О. Ю. Іоффе

Київ – 2026

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Національного медичного університету імені О.О. Богомольця,
(протокол № 14 від 25 червня 2026 року).

Авторський колектив:

професор Іоффе О.Ю., професор Діброва Ю.А., доцент Антонів В.Р., доцент Цюра Ю.П., доцент Стеценко О.П., доцент Тарасюк Т.В., доцент Галига Т.М., доцент Перепада В.М., доцент Супрун Ю.О., доцент Васильєв А.В., доцент Кіндзер С.Л., доцент Кривопустов М.С., асистент Шуляренко О.В., асистент Кобзар П.А., асистент Невмержицький В.О.

Рецензенти:

СУСАК Я.М. – завідувач кафедри хірургії з курсом гепатобіліарної та судинної хірургії Навчально-наукового інституту медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор.

ФЕЛЕШТИНСЬКИЙ Я.П. – завідувач кафедри загальної хірургії Національного університету охорони здоров'я імені П.Л. Шупика, заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор.

Особливості догляду за хворими хірургічного профілю:

Навчально-методичний посібник для студентів медичних та стоматологічних факультетів закладів вищої освіти. 2-ге видання, виправлене та доповнене / За ред. О.Ю. Іоффе. – К.: Видавничий центр «Кафедра», 2026. – 216 с.

ISBN 978-966-370-323-7

У навчально-методичному посібнику, підготовленому авторським колективом кафедри хірургії інституту стоматології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, висвітлено сучасні методичні підходи до викладання навчальної дисципліни «Догляд за хворими хірургічного профілю (практика)» та «Практика з догляду за пацієнтами в хірургічній клініці». Посібник підготовлено відповідно до освітньої програми та робочого навчального плану для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями І2 «Медицина» та І1 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я». У виданні представлено методологію проведення практичних занять, матеріали для самостійної роботи, тестові завдання та клінічні ситуаційні задачі, спрямовані на формування практичних навичок і професійних компетентностей з догляду за хворими хірургічного профілю.

Посібник рекомендований для студентів медичних і стоматологічних факультетів закладів вищої освіти.

ISBN 978-966-370-323-7

УДК 617-083 (075)

© Колектив авторів, 2026;
© Видавничий центр «Кафедра», 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Розділ 1. Введення в хірургію. Організація та гігієна роботи у хірургічному стаціонарі.	6
Розділ 2. Організація роботи в чистій перев'язочній. Десмургія, перев'язочний матеріал. Типові бинтові пов'язки. Догляд за хворими, оперованими на органах черевної порожнини, промежини кінцівках. Пов'язки на живіт, промежину, кінцівки. ...	52
Розділ 3. Асептика та антисептика. Догляд за хворими з гнійною патологією.	109
Розділ 4. Стерилізація перев'язочного матеріалу і операційної білизни. Організація роботи в операційній. Хірургічна обробка рук хірурга та операційного поля.	165
Розділ 5. Хірургічна операція, підготовка хворих до операцій. Догляд за хворими у післяопераційному періоді.....	194
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	208
ЛІТЕРАТУРА.....	213

ВСТУП

Сучасний розвиток хірургії характеризується стрімким впровадженням інноваційних методів діагностики, лікування та догляду за пацієнтами. Розширення можливостей фармакотерапії, використання новітніх антисептичних засобів, розвиток мініінвазивних та ендоскопічних оперативних втручань, а також впровадження мультидисциплінарних підходів до ведення пацієнтів формують нові вимоги до професійної підготовки майбутніх лікарів і лікарів-стоматологів. У зв'язку з цим особливого значення набуває вдосконалення практичної підготовки студентів та оновлення навчально-методичного забезпечення відповідно до сучасних досягнень медичної науки.

Важливими складовими сучасної хірургічної практики є дотримання принципів асептики та антисептики, підготовка пацієнтів до оперативних втручань, післяопераційний догляд, профілактика інфекційних ускладнень і застосування сучасних протоколів швидкого відновлення після операцій (Enhanced Recovery After Surgery — ERAS). Мініінвазивні технології дедалі ширше впроваджуються у клінічну практику, сприяючи зменшенню операційної травми, скороченню тривалості госпіталізації та покращенню результатів лікування.

Особлива увага у підготовці здобувачів вищої медичної освіти приділяється формуванню практичних навичок догляду за хворими хірургічного профілю, умінню діяти в умовах невідкладних станів, дотриманню принципів інфекційного контролю та забезпеченню безпеки пацієнта. Сучасний фахівець повинен володіти не лише ґрунтовними теоретичними знаннями, але й практичними компетентностями, необхідними для роботи у клінічних умовах та в ситуаціях підвищеного професійного навантаження.

Навчально-методичний посібник підготовлений авторським колективом кафедри хірургії інституту стоматології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця відповідно до освітніх програм і робочих навчальних планів підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями І2 «Медицина» та І1 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Видання спрямоване на забезпечення студентів сучасними навчальними матеріалами для опанування дисциплін «Догляд за хворими хірургічного профілю (практика)» та «Практика з догляду за пацієнтами в хірургічній клініці».

У посібнику висвітлено основні аспекти організації догляду за хірургічними хворими, методику проведення практичних занять, питання десмургії, підготовки пацієнтів до оперативних втручань, особливості післяопераційного догляду, профілактики та лікування хірургічної інфекції. Матеріал доповнений тестовими завданнями, клінічними ситуаційними задачами, питаннями для самоконтролю та матеріалами для самостійної

роботи, що сприяє формуванню клінічного мислення та професійних компетентностей студентів.

Посібник ілюстрований схемами та рисунками, що покращують сприйняття й засвоєння навчального матеріалу. Структура видання відповідає сучасним вимогам ЄКТС та спрямована на поєднання теоретичної підготовки з набуттям практичних навичок, необхідних для подальшої професійної діяльності у сфері охорони здоров'я.

Завідувач кафедрою хірургії інституту стоматології
НМУ імені О.О. Богомольця
д.мед.н., професор

О.Ю. Іоффе